

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem I Eğitiminde Yeni Düzenlemeler

New Arrangements in Phase I Education of the Cukurova University Medical School

Mülkiye Kasap¹, Davut Alptekin², Figen Doran³, Derya U. Altıntaş⁴, Fatma T. Özgünen⁵, Neşe Saltoğlu⁶, Nejat Narlı⁷, Süleyman Özbek⁸, Levent Kayrın⁹, Erbuğ Keskin¹⁰

ÖZET

Ç.Ü. Tıp Fakültesi'nde 2002-2003 eğitim öğretim yılında kurulan Tıp Eğitim Birimi gönüllü öğretim üyelerinden oluşan ve beş alt birimi (Tıp Eğitimi ve Müfredat, Eğiticilerin Eğitimi, Ölçme-Değerlendirme, Bilişim, Arşiv-Dökümantasyon) kapsayan bir kurullar bütünü olarak çalışmalarına başlamıştır. Çalışma grupları ülkemizin gerçeklerini, fakültemiz öğrenci ve öğretim üyesi profilini, fakültemizin fiziksel koşullarını da değerlendirerek "iyi hekim" yetiştirme hedefiyle çalışmalar yapmıştır.

Tıp Eğitimi ve Müfredat Çalışma Grubu belirlenen hedef doğrultusunda eğitim yapabilmek amacıyla anabilim dallarından çekirdek eğitim programlarını istemiş ve buna bağlı kalarak 2003-2004 eğitim öğretim yılında Dönem I'den başlayarak ders programlarında düzenlemeler ve yenilikler yapmıştır. Dönem I'deki ders kurulları yeniden düzenlenerek konuların molekülden organizmaya doğru bir akışkanlık içerisinde olması planlanmıştır. Ayrıca bu öğretim yılından itibaren programa eklenmiş olan Beceri Laboratuvarları, Halk Sağlığı ve Aile Hekimliği Uygulamaları, İletişim Becerileri ve İlk Yardım kursları ile tıp dışı Elektif Dersler Dönem I programını zenginleştirmiştir.

Bu çalışma; Ç.Ü. Tıp Fakültesi Dönem I'de yapılan yenilikleri ve bu yenilikleri uygulamanın getirdiği güçlükleri vurgulamak, varsa uygulama hatalarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Yapılan bu yeniliklerin ileriki yıllarda yenilik çalışmalarını içinde olan diğer tıp fakültelerine de ışık tutacağı düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Tıp fakültesi, Dönem I eğitimi, Eğitimde değişiklik

¹ Prof.Dr., Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı, Adana

² Doç.Dr., Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı, Adana
e-posta: alptekin@cu.edu.tr

³ Prof.Dr., Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Patoloji Anabilim Dalı, Adana

⁴ Prof.Dr., Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Çocuk Alerji Bilim Dalı, Adana

⁵ Prof.Dr., Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Adana

⁶ Prof.Dr., Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Klinik Bakteriyoloji ve Enfeksiyon Hastalıkları Anabilim Dalı, Adana

⁷ Doç.Dr., Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Yenidoğan Bilim Dalı, Adana

⁸ Prof.Dr., Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları, Romatoloji-İmmünoloji Bilim Dalı, Adana

⁹ Prof.Dr., Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyokimya Anabilim Dalı, Adana

¹⁰ Prof.Dr., Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk Cerrahisi Anabilim Dalı, Adana

New Arrangements in Phase I Education of the Cukurova University Medical School

ABSTRACT

Medical Education Unit, founded at 2002-2003 academic year at the School of Medicine of Cukurova University. It consists of five subunits with voluntary faculty members; Medical Education and Curriculum, Education of Educators, Measurement and Evaluation, Informatics, and Archives-Documentation workgroups. These workgroups make studies to train “good physicians” in regard with the realities of our country and profiles of our students and staff.

In order to educate in certain of determined goals, Medical Education and Curriculum workgroup has asked for the core curriculum from the departments and has made new arrangements and changes at the programmes of phase I in 2003-2004 academic year. The committees of phase I has been rearranged so that the subject matters run from molecule to organism. In addition the newly added skill laboratories, Public Health, Family Medicine, communication skill seminars, first aid courses and para-medical electives have enriched the curriculum.

This study has been done in order to stress the difficulties in the applications of the new arrangements and to outlet the malfunctions (if there is any) occurring.

Key Words: Medical faculty, phase I education, educational changing

GİRİŞ

Son yıllarda tüm Dünya’da pek çok tıp fakültesinin eğitim programında bir değişim yaşanmaktadır (1). Ülkemiz tıp fakülteleri aynı şekilde eğitiminde yenilikler yapmaktadır. Bu yeniliklerle tıp fakültelerinde yıllardır süregelen klasik eğitim anlayışı yerini entegre, interaktif ve aktif uygulamalara bırakmaktadır (2). Ülkemizde Türk Tabipleri Birliği’nin mezuniyet öncesi tıp eğitimi raporunda 2000 yılında tıp fakültelerinde uygulanan eğitim programlarının %59’unun entegre, %23’ünün klasik, %5’inin aktif, %13’ünün karma eğitim sistemi uyguladıkları görülürken 2002 yılında bu oranların entegre eğitim için %43, klasik eğitim için %14, aktif eğitim için %5 karma eğitim için %38 şeklinde olduğu görülmüştür (3).

Toplumda tıbbın değişen rolü, hastaların giderek artan beklentisi, tıp müfredatının da değişmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bu değişim içerisinde disiplin temelli eğitime son verilmesi gerektiği temel tıp ve klinik tıp disiplinlerinin bir araya gelmesi ile oluşan entegre tıbbın uygulanmasının daha etkili olacağı bildirilmektedir (1,4). Ancak bu entegrasyonun sağlanmasında Çekirdek Eğitim Programı (ÇEP) göz önüne alınarak önce disiplinler arasında sonra da preklinik ve klinik arasında entegrasyonun sağlanması zorunludur. Bu entegrasyonla birlikte uygulamalı eğitime de ağırlık verilmelidir (4).

Dünyadaki ve ülkemizdeki tıp fakültelerinde başlayan değişime paralel olarak Ç.Ü. Tıp Fakültesinde de bazı yeniliklerin yapılması zorunlu hale gelmiştir. 2003-2004 eğitim öğretim yılından itibaren Dönem I’den başlayarak bazı yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu çalışma; yapılan yeni düzenlemelerin pozitif ve negatif yönlerini içermektedir.

YÖNTEM

Fakültemizin Tıp Eğitimi ve Müfredat Çalışma Grubunun çalışmaları 2002-2003 eğitim-öğretim yılında başlamıştır. Çalışmalar doğrultusunda tüm anabilim dallarından ÇEP istenmiştir. ÇEP'lerine bağlı kalınarak 2003-2004 eğitim öğretim yılında önce Dönem I programları ele alınmış ve ilk yeni düzenlemeler Dönem I'de uygulanmıştır. Dönem I'deki ders programı konularının molekülden organizmaya doğru akışı düzenlenmiş, mümkün olduğunca entegrasyonun muhafaza edilmesine çalışılmıştır.

Bu amaçlar doğrultusunda anabilim dalları tarafından anlatılan bazı konuların tekrarının önlenmesi ve zaman kazanılması amaçlanarak temel klinik bilgilerin daha erken dönemlerde verilmesi amaçlanmıştır. Bu yolla 2003-2004 eğitim öğretim döneminden itibaren önceki yıllarda verilen temel derslerin teorik konularında yaklaşık %10'luk bir azaltma yapılarak (Tablo 1) Dönem II'de anlatılan Organ sistemlerine Giriş II Ders Kurulu, Dönem I'e alınmıştır. Ayrıca yine ilk defa Dönem I öğrencilerine Aile Hekimliği Anabilim Dalı tarafından iletişim becerileri kursu, kurum (Devlet Hastanesi, SSK Hastanesi, vb) ve aile ziyaretleri (şehir merkezindeki bir mahalleden seçilen aileler) uygulamaları yapılmıştır. Halk Sağlığı Anabilim Dalı tarafından ise, belde ve ilçelerde aile ziyaretleri uygulaması, Beceri Laboratuvarları Grubu tarafından Beceri Laboratuvarları, İlk Yardım ve Acil Anabilim Dalı tarafından İlk Yardım Kursu uygulamaya konulmuştur. Ayrıca diğer fakültelerden tıp dışı Elektif Derslerin seçimi de bu eğitim öğretim yılında uygulamaya girmiştir (Tablo 1).

2003-2004 eğitim öğretim yılında Dönem I'deki yeni uygulamalarla birlikte teorik derslerin öğleden önceye, uygulama derslerinin öğleden sonraya yoğunlaştırılması sağlanmıştır. Böylece öğrencilerin teorik derslerin öğleden önce daha iyi anlamaları ve öğleden sonraları ise uygulamaları daha sağlıklı yapmaları planlanmıştır.

Tablo - 1 2002-2003 ve 2003-2004 Eğitim-öğretim yıllarındaki derslerin dağılımı

	DERSLER	2002-2003 Eğ-Öğr Yılı			2003-2004 Eğ-Öğr Yılı		
		Teo.	Pra.	Toplam	Teo.	Pra.	Toplam
1	Aile Hekimliği ve Sosyal Tıp	14	17	31	7	-	7
2	Anatomi	43	51	94	59	59	118
3	Biyoistatistik ve Bilgisayar	60	30	90	10	-	10
4	Davranış Bilimleri	22	-	22	14	-14	14
5	Fizyoloji	30	-	30	52	17	69
6	Histoloji-Embriyoloji	36	33	69	52	39	91
7	Mikrobiyoloji	20	3	23	55	19	74
8	Organik Kimya ve Biyokimya	117	30	147	126	33	159
9	Tıbbi Biyoloji ve Genetik	124	30	154	112	30	142
10	Tıbbi Etik ve Deontoloji	10	-	10	10	-	10
11	Tıbbi Fizik ve Biyofizik	49	10	59	44	10	54
12	İlk Yardım ve Acil*	11	-	11			
2003-2004 Eğitim öğretim Yılında Uygulamaya Konulan Yeni Dersler							
1	Aile Hekimliği Uygulamaları	-	-	-	-	64	64
2	Halk Sağlığı Uygulamaları	-	-	-	-	28	28
3	Tıp Dışı Elektif Dersler	-	-	-	-	28	28
4	Beceri Laboratuvarı	-	-	-	-	28	28
5	İletişim Becerileri	-	-	-	-	12	12
6	İlk Yardım Kursu*	-	-	-	-	8	8

* 2003-2004 Eğitim-öğretim yılında "İlk Yardım ve Acil" dersinin adı "İlk Yardım Kursu" olarak değiştirilmiştir.

2003-2004 eğitim öğretim yılında Dönem I'de toplam 162 öğrencimiz vardır. Bunun 132'si Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, 30'u da Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencileridir. Aynı anda 162 öğrenciye uygulama yaptırmanın zor olması nedeniyle Dönem I her grup yaklaşık 40 öğrenci olacak şekilde 4 gruba ayrılmıştır. Her hafta Çarşamba günleri öğleden sonra 1. Grup; Halk Sağlığı uygulamaları için üniversitemizin sağlamış olduğu bir otobüs ile Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim üyelerinin eşliğinde Doğan kent, Solaklı, Karataş ilçelerine, 2. Grup Beceri laboratuvarına, 3. Grup Medikal Enformatik uygulamalarına, 4. Grup ise diğer fakültelerdeki tıp dışı Elektif derslere katılmaktadır. Öğrenciler her hafta Perşembe günü öğleden sonra ise Aile Hekimliği Anabilim Dalı öğretim üyelerinin talimatları doğrultusunda Aile Hekimliği Uygulamalarına katılmaktadırlar.

Dönem I'de yapılan bu yeni uygulamaların sonuçlarını görmek amacıyla sonunda öğrencilerle iletişim toplantıları hem de mini bir anket yapıldı (Tablo 2). Daha sonra öğretim üyeleri iletişim toplantısı düzenlendi ve sonuçlar Tıp Eğitimi ve Müfredat Çalışma Grubunu oluşturan öğretim üyeleri ile yeni uygulamaların getirdiği aksaklıklar ve yararları değerlendirilmek üzere tartışıldı.

BULGULAR

Anketlerin değerlendirilmesinden Beceri laboratuvarlarının (El Yıkama, Steril Eldiven Giyme ve Çıkarma, Tansiyon Ölçme, Nabız Alma, Beden Sıcaklığı Ölçümü, Kan Basıncı Ölçümü, Enjeksiyon Yapma, vb) oldukça yararlı olduğu ve konuların daha fazla genişletilerek verilmesi gerektiği anlaşılmıştır (Tablo 2). Yine daha önceki yıllarda kısmen teorik olarak anlatılan İlk Yardım ve Acil dersi, İlk Yardım Kursu olarak değiştirildiğinden ve İlk yardım ve Acil Anabilim Dalında maketler üzerinde uygulama şeklinde yapıldığından bu uygulamanın başarılı olduğu vurgulandı (Tablo 2).

Tablo - 2 Dönem I öğrencileri ile güz yarıyılı değerlendirme anketi ve sonuçları

DÖNEM I GÜZ YARIYILI DEĞERLENDİRME ANKETİ		
Bu eğitim-öğretim yılında yeni konularla ilgili olarak Yararlandım, Az yararlandım, Yararlanmadım şeklinde verilen açıklamayı önündeki parantez içerisine X işareti koyarak cevaplayınız		
1. İlk Yardım ve Acil Anabilim Dalı tarafından verilen İlk Yardım Kursu 'ndan		
() Yararlandım 68 % 81,9	() Az yararlandım 13 % 15,7	() Yararlanmadım 2 % 2,4
2. Aile Hekimliği Anabilim Dalı tarafından verilen İletişim Becerileri Kursu 'ndan		
() Yararlandım 42 % 50,6	() Az yararlandım 30 % 36,1	() Yararlanmadım 11 % 13,3
3. Aile Hekimliği Anabilim Dalı tarafından verilen Aile Hekimliği Uygulaması 'ndan		
() Yararlandım 10 % 12,0	() Az yararlandım 30 % 36,1	() Yararlanmadım 43 % 51,8
4. Halk Sağlığı Anabilim Dalı tarafından verilen Halk Sağlığı Uygulaması 'ndan		
() Yararlandım 13 % 15,7	() Az yararlandım 46 % 55,4	() Yararlanmadım 24 % 28,9
5. Fakültemiz Beceri Grubunun hazırlamış olduğu Beceri Laboratuvarı 'ndan		
() Yararlandım 70 % 84,3	() Az yararlandım 13 % 15,7	() Yararlanmadım 0 % 0
6. Diğer fakültelerin öğretim üyelerinin vermiş olduğu Elektif Dersi 'nden		
() Yararlandım 18 % 21,7	() Az yararlandım 23 % 27,7	() Yararlanmadım 42 % 50,6

Halk sağlığı uygulamalarının ise yararlanan ve az yararlananların oranının yaklaşık %77 olması bu uygulamanın kısmen başarılı olduğunu ortaya koymuştur.

Aile hekimliği uygulamalarında ise seçilen ailelerin şehir merkezinde olması nedeniyle üniversitenin araç temin edememesi öğrencilerin kendi olanakları ile seçilen aileye kendilerinin gitmelerinin ailelerle gerekli iletişimi yeteri kadar sağlayamadığını göstermiştir. Bunun nedenleri arasında şehirdeki ailelerin ziyarete gelen öğrenciden hekimlik düzeyinde beklentiler içerisinde olmasının da yattığı, dolayısıyla iletişimin istenildiği düzeyde sağlanamadığı belirlenmiştir.

Farklı fakültelerden alınan elektif derslerin bazıları başarısızlıkla sonuçlanmış, bazıları ise çok başarılı bulunmuştur. Ancak anket sonuçları değerlendirildiğinde yararlanan ve az yararlananların oranının yaklaşık %50 olması bu derslerin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Öğretim üyeleri ile yapılan iletişim toplantısında ise bazı derslerin, bazı ders kurullarında yoğun olmasının entegrasyonu bozduğu belirtilerek sonraki yılda bunun düzeltilmesi gerektiği belirtildi. Yeni öğretim yılında derslerin konularına göre yeniden gözden geçirilmesi ve her anabilim dalı tarafından ders programının yeniden hazırlanması ve ders kurullarında konu uyumunun düzenli ve akışkanlık içerisinde olması için anabilim dallarında çalışmalar yapılması gerektiği belirtildi. Bu nedenle 2004-2005 Eğitim öğretim yılı ders programları hazırlanmadan önce anabilim dallarının derslerinin konularına göre yeniden dağılım yapmaları ve anabilim dalı akademik kurulu tarafından sınıf koordinatörüyle ve Tıp Eğitimi ve Müfredat Grubu ile çalışacak bir öğretim üyesinin anabilim dalı akademik kurulu tarafından yetkilendirilmesi istendi.

SONUÇ

Dönem I'de yapılan çalışmalar sonucu bozulmuş olan entegrasyonun temel derslerde disiplinler arasında düzelmesinin yeterince sağlanamadığı hem öğretim üyeleri hem de öğrenciler tarafından dile getirildiğinden yeni öğretim yılında entegrasyon çalışmalarına daha çok ağırlık verilerek program çalışmaları devam edecektir.

Programlara yeni yerleştirilmiş olan;

- 1- Beceri laboratuvarlarının konularının genişletilerek yaygınlaştırılması gerektiği,
- 2- İlk yardım kursunun yeterli ancak her yıl geliştirilerek devam etmesi gerektiği,
- 3- Halk Sağlığı uygulamalarındaki aksaklıkların giderilerek daha düzenli yapılması gerektiği,
- 4- Aile Hekimliği uygulamalarında aile ziyaretlerinin daha sonraki yıllara aktarılmasının daha yararlı olacağı,
- 5- Diğer fakülteler tarafından verilen elektif derslerin bu yılki başarı ve öğrenci memnuniyeti de göz önüne alınarak yeniden değerlendirilmesi ve Tıp Fakültesi öğretim üyelerinin de bu derslere katılması gerektiği kanısı ortaya çıkmıştır.

Kaynaklar

- 1) Jones R, Higgs R, de Angelis C, Prideaux D. Changing face of medical curricula. *Lancet*, 2001; 357(3):699-703.
- 2) Alimoğlu MK, Gürpınar E, Şenol Y, Çubukçu S, Aktekin M. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem I öğrencilerinin probleme dayalı öğrenim uygulamaları konusundaki memnuniyetleri. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 2004; 14:8-14.
- 3) Kılıç B, Sayek İ. Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu. Ankara, Türk Tabipleri Birliği, 2000, 2002.
- 4) Şenol Y, Aktekin M. Tıp eğitiminde entegrasyon. *Tıp Eğitimi Dünyası* 2003; 13:51-58.